

ECONOMIA D'ARMES

RICHARD RENSHAW
Montreal, Quebec, Canadà

Amb l'actual ritme de producció de bales al món (16 mil milions per any), si tens 20 anys et corresponen 33 bales. Pot semblar una producció exagerada, però la indústria de l'armament no pensa pas el mateix. I amb la producció d'armes lleugeres actualment d'un milió per any i amb una longevitat de 50 anys, hi ha prou armes per disparar com perquè alguna t'enguegui un tret. El problema no es restringeix als països d'Àfrica i Àsia amb conflictes armats, o a Hondures, amb la seva repressió armada. A qualsevol part del món on visquis, ets un blanc potencial per a la violència armada, ja sigui a través de conflictes socials, repressió o crim.

Aproximadament, cada any es gasten 1,5 bilions de dòlars en la producció de tota mena d'armes. És una quantitat suficient com per eradicar la pobresa al món sencer o per proveir d'una vivenda raonable, seguretat alimentària, aigua potable, condicions sanitàries, electricitat, educació universal i cures de salut per a tothom allà on falten aquests serveis essencials. Seria un valor suficient com per detenir l'escalfament planetari. Però... la producció continua, i per un motiu molt seriós: el lucre. Hi ha una enorme quantitat de diners implicat en la producció i comercialització d'armes.

Aquesta indústria implica un ampli espectre de producció que es ramifica vers tots els aspectes que tenen a veure amb els conflictes armats. Som tal vegada més conscients de la producció d'armes nuclears – que continua a bon ritme i involucra cada vegada més països – que no pas de la producció d'armes convencionals. Aquestes són la “maquinària pesada” dels jocs de guerra i inclouen de tot: des de tancs i artilleria a avions com els “drones”, acabats de desenvolupar. Aquesta indústria està a l'avantguarda de la tecnologia. Milers de milions de dòlars s'inverteixen cada any intentant perfeccionar les armes existents, així com per desenvolupar noves formes de guerra quirúrgica, com les sofisticades armes de so i microones, que poden destruir les persones deixant intactes els edificis i els objectes.

La branca menys coneguda de la indústria de

l'armament és la de les armes lleugeres, aquelles que qualsevol individu pot transportar. Des d'espingardes, caces i metralladores, fins a morters i coets terra-aire antiaeris. Actualment hi ha 24 àrees al món considerades zones de conflicte. La majoria dels morts en aquests conflictes moren per armes lleugeres i són sobretot dones, nens, joves i ancians.

Un dels factors fonamentals per al manteniment de la indústria de les armes és el “mercat” informal. Mentre els estats encarreguen una gran part de les armes, una altra part considerable va destinada a proporcionar armes als anomenats “combatents de la llibertat”, “rebels” o “terroristes”. També és veritat que, mentre els majors proveïdors d'aquests grups són els mateixos que assorteixen d'armes els governs nacionals –són nombroses les formes d'evadir els controls de les transferències internacionals d'armes– d'altra banda existeix una àmplia llista de proveïdors informals a través de xarxes (relativament) clandestines que tenen la capacitat de produir armes lleugeres d'alta qualitat. El nord del Pakistan i Colòmbia són, per exemple, productors d'armes lleugeres de qualitat a través de xarxes clandestines.

La indústria de l'armament no es restringeix a la producció d'armes de foc i municions (bales o míssils). Hi ha una extensa gamma de productes essencials per a la conducció de la guerra i específicament designats per complementar l'impacte de les mateixes armes. Podem incloure en aquesta categoria, per exemple, els vaixells de guerra (des de portaavions a transports d'artilleria). Són igual d'importants els instruments d'entrenament (com els simuladors aeris), instruments de precisió (com els mitjans de visió nocturna i els sistemes d'orientació de míssils), o els (molt cars) mitjans de protecció individual. Sense oblidar els enormes sistemes tecnològics per a la detecció de moviments, vigilància de comunicacions i aprovisionament d'informacions a les casernes generals. El desenvolupament i instal·lació d'aquests sistemes, només als Estats Units, implica milers de milions de dòlars cada any.

La majoria dels lucrex d'aquests negocis acaben a

les butxaques dels majors productors internacionals d'armes als Estats Units, Xina, França, Rússia i Anglaterra. Algunes d'aquestes companyies tenen una història que es remunta a la Segona Guerra Mundial. Aquests productors d'armes també estan lligats als majors sectors de l'economia mundial, com transports, energia (particularment el petroli), comunicacions i finances. Això fa impossible separar els interessos militars en l'actual economia globalitzada. Això és molt més veritable ara que quan el president Eisenhower va inventar el terme "complex militar-industrial", la dècada dels anys cinquanta.

Les armes no responen a cap necessitat humana. No obstant això, estan, en proporció a la seva utilitat, entre els estris més costosos que una societat pot produir, i una de les majors causes de degradació ambiental del món. Tot i així, en nom de la seguretat, no només continuem permetent que es fabriquin, sinó que tant nosaltres com els nostres governs continuen comprant-les en gran quantitat.

Des de fa moltes dècades el nombre de conflictes armats està en declivi. No obstant això, són dotzenes de milions les víctimes d'aquests conflictes, homes, dones i nens des de la Segona Guerra Mundial. També el nombre de soldats víctimes de la violència armada al món disminueix. Avui són les dones, nens i ancians la majoria de les víctimes.

Aquí entra també la qüestió de les armes nuclears. Amb tot el que s'havia acordat des de la Segona Guerra Mundial sobre el desarmament, quedem amb la impressió que les armes nuclears ja no són un problema. Tanmateix, no podem oblidar que existeixen més de 22 mil míssils nuclears armats i emmagatzemats arreu del món. Alguns estan en submarins amb caps múltiples. Les grans potències encara tenen capacitat de destruir gran part de la població mundial en qualsevol moment. Són ben conscients que un dispositiu nuclear es pot fabricar a partir d'urani enriquit i transportar fàcilment a qualsevol part del món. Tot i així la producció d'urani enriquit per energia nuclear i per armament continua. Tendim a pensar en una guerra nuclear com alguna cosa semblant a Hiroshima. Tanmateix, existeixen actualment diversos conflictes armats al món en els quals armes amb dipòsits d'urani –per endurir els projectils i fer-los més penetrants– s'estan fent servir. La radiació afecta la salut tant dels soldats com dels civils. En aquest sentit, els majors conflictes armats del món són conflictes "nuclears".

Hi va haver grans esforços internacionals per col·locar aquesta indústria lucrativa sota control. Hi va haver tractats internacionals de desarmament nuclear (que necessiten ser renovats sovint sota el risc que es col·lapsin); hi ha tractats de control de la producció i venda d'armes militars convencionals (artilleria pesada, avions, tancs, etc.) i actualment s'està fent un gran esforç per crear un tractat internacional que estableixi normes per a la producció i transferència internacional de petites armes (les que poden ser transportades per una persona). Les Nacions Unides es reuneixen cada dos anys per revisar les pràctiques de comerç mundial d'armes i per reforçar les normes que efectivament redueixin el risc que les armes caiguin en mans de forces no governamentals. A la pràctica, la transferència internacional d'aquestes armes és, ben sovint, una sofisticada dansa al voltant de les restriccions internacionals, que troba coladors enormes. Moltes de les més efectives mesures de control del mercat d'armes són contrariades per les nacions més desenvolupades per la pressió dels seus sectors industrials-militars. Qui són els majors productors mundials d'armament, els que produeixen i exporten la majoria de les armes? Precisament els membres permanents del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, que tenen dret de vet: els Estats Units, França, el Regne Unit, Xina i Rússia.

Hi ha signes de moviment i es donen petits passos. Els esforços per establir normes internacionals de producció, inspecció i transport d'armes, els esforços de les Nacions Unides per trobar alternatives als conflictes armats a base de negociacions, els fràgils esforços per supervisar els alto-el-foc, tot i que inadequats, obren precedents per a noves pràctiques internacionals. Encara que les rodes girin molt a poc a poc, giren, i la disminució del nombre de conflictes armats és un dels indicadors.

Qualsevol esforç que fem per provocar canvis significatius en el sistema econòmic mundial, i les seves institucions financeres, haurà de tenir en compte el lloc central que la indústria de l'armament ocupa en les estructures econòmiques.

Mentrestant, aquests dotze mil milions de bales i aquest milió d'armes lleugeres es continuen produint cada any; un bilió i mig de dòlars es continua gastant en armament i una persona per minut rep una bala en alguna part del món.